

Sanhedrin: Yahudilikte Sosyal Hayatı Düzenleyen Üst Mahkeme

Halil Çiftçi *

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderim / Received: 20.08.2024, Kabul / Accepted: 30.09.2024, Yayın / Published: 30.09.2024

Özet: Yahudilerin tarihsel olarak kadim dinler arasında üstlendiği konum, geniş bir metodoloji ile beslenmiş ve dini kuralların belirlenmesinde kararlılıkları hayatın her alanına sirayet etmiştir. Bu etki, toplumsal olarak ortaya çıkan çatışmaların ve anlaşmazlıkların çözümünü zorunlu kılmaktaydı. Yahudilikte sosyal hayata ilişkin kuralların ve bireyler arasında ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözümü için en üst düzey kurum, Sanhedrin olmuştur. Geniş bir ilim aristokrasisi tarafından oluşturulan bu kurul birçok dini ve siyasi karar almada yetkiye sahipti. Ayrıca Yahudi şeriatı ve uygulamaları konusunda ortaya çıkan ihtilaflar bu kurum tarafından karara bağlanmıştır. Sanhedrin'in bir dini kurum olması hasebiyle tarihsel süreçteki etkisi ve işleyişi konusunda Yahudilik literatüründe geçen bilgiler ışığında konu anlatılmaya çalışılacaktır. Bu çerçevede Sanhedrin'in Yahudi dini ve toplumu açısından konumu işlenecektir. Bu çalışmada, Sanhedrin'in sadece yargı değil, aynı zamanda yasama ve idari işlevleri de olduğu vurgulanmaktadır. Makale, Sanhedrin'in Yahudi toplumunun siyasi, dini ve sosyal hayatına nasıl yön verdiğini, günlük hayata ilişkin kararlar alırken hangi kriterleri göz önünde bulundurduğunu ve Yahudi hukuk sisteminin gelişimine nasıl katkıda bulunduğunu tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sanhedrin, Yahudilik, Dini kurallar, İhtilaflar, Toplumsal kurallar.

* Doktora Öğrencisi / Ph.D. Student, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya/Türkiye, ORCID: 0000-0002-4771-0232, E-mail: hc.halil.ciftci@gmail.com

Atıf/Citation: Çiftçi, Halil. "Sanhedrin: Yahudilikte Sosyal Hayatı Düzenleyen Üst Mahkeme". *DiHA: Journal of Interdisciplinary Legal Studies*, sy 1 (Eylül 2024): 102-115.

Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.



Bu çalışma Creative Atıntı-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası (CC BY-NC-ND 4.0) ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).

Sanhedrin: The Supreme Court Regulating Social Life in Judaism

Abstract: The position historically assumed by the Jews among the ancient religions has been nourished by a broad methodology, and their consistency in the determination of religious rules has permeated all areas of life.. This influence gave rise to the necessity of resolving conflicts and disputes that arose in a social context. In Judaism, the highest level institution for the resolution of social rules and disputes between individuals was the Sanhedrin. This council, constituted by a large scholarly aristocracy, was invested with the authority to make numerous religious and political decisions. Furthermore, disputes pertaining to Jewish Sharia and practices were adjudicated by this institution. Given that the Sanhedrin is a religious institution, an effort will be made to elucidate the subject in the context of the information provided in Jewish literature concerning its influence and functioning in the historical process. In this framework, the position of the Sanhedrin in terms of Jewish religion and society will be analysed. In this study, it is emphasised that the Sanhedrin had not only judicial, but also legislative and administrative functions. The article discusses how the Sanhedrin shaped the political, religious and social life of the Jewish community, what criteria it took into account when making decisions regarding daily life, and how it contributed to the development of the Jewish legal system.

Keywords: Sanhedrin, Judaism, Religious rules, Disputes, Social rules.

Değerlendirme / Review :

Çift taraflı kör hakemlik, dış bağımsız / *Double-blind peer-reviewed, external independent.*

Etik Beyan / Ethical Declaration :

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur. / *Ethical principles were followed during the preparation of this study.*

Etik Bildirim / Complaints :

info@diha.org.tr

Benzerlik Taraması / Similarity Check :

Turnitin

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest :

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / *The Author declares that there is no conflict of interest.*

Finansman / Grant Support :

Herhangi bir fon, hibe veya başka bir destek alınmamıştır. / *No funds, grants, or other support was received.*

Extended Summary

Throughout history, Judaism has been characterised by an important religious tradition in which the Sanhedrin has represented the highest authority in determining Jewish Sharia and social rules. The Sanhedrin is described as an ecclesiastical-judicial legislative institution during the Second Bet-Amikdash period in Jerusalem and is often referred to as the 'Council of Elders' or 'Great Assembly'.

The word Sanhedrin, although of Hebrew and Aramaic origin, was shaped under the influence of Greek civilisation. This institution, which is a symbol of political dominance in Jerusalem, is a structure thought to have been established in the 2nd century BC and has shaped the political, religious and social life of the Jewish community over time.

The Sanhedrin functioned as the highest religious authority of the Jewish community for a long time. This 70-member council continued to exist under Roman rule. The Sanhedrin had the authority to punish criminals, but the practice of imposing the death penalty was very rare. The Great Sanhedrin The highest judicial body in Jerusalem. According to Talmudic sources, it was authorised to make decisions not only on religious but also on political and legal matters. Active during the Second Temple period, the Great Sanhedrin was also the highest representative of the Jews in the Diaspora.

Political Sanhedrin This assembly, called the 'Gerusia', was a later political decision-making body of the Sanhedrin. During the Roman period, this council made important decisions with the approval of the Jewish kings. The Sanhedrin played a central role in Jewish history and played an important role in the resolution of religious issues as well as legal and social regulations. Meetings were usually held in the temple or in designated places. A ceremony called 'Semiha' was organised to determine the members and the spiritual qualifications of these members were considered as an important criterion.

The meeting order of the Sanhedrin is important for the transparency of the decision-making processes. The seating arrangement of the chairman, clerks and members ensures that decisions are taken in a systematic manner. The Sanhedrin has remained in an important position in changing power dynamics throughout history. The influence of the Roman Empire led to a decline in the powers of the Sanhedrin, but it still remained one of the cornerstones of the Jewish legal system. The Sanhedrin not only made legal decisions, but also played a critical role in preserving Jewish identity. The Sanhedrin's decisions were intended to preserve the values and traditions of the Jewish community. The authority to determine patrilineal descent gave the Sanhedrin great power in determining social and political status.

In terms of social function, the Sanhedrin was authorised to determine genealogy. As an example, the genealogy of the Hashmonite dynasty, a Jewish state that ruled in 140-37 BC, can be mentioned. This dynasty wanted to ensure the legitimacy of their state by claiming that their lineage goes back to the Prophet David. However, the Sanhedrin did not recognise this claim and therefore the Hashmonites had to share their religious authority with the Sanhedrin. It is certain that the authority to determine social and political status based on genealogy gave the Sanhedrin considerable power.

Beyond genealogy, it can be said that the Sanhedrin undertook a more vital function of protecting Jewish identity. It is stated that the continuity of Jewish law is preserved through this court(s). In fact, the continuity of Jewish law has also served to preserve Jewish identity throughout the centuries. It is possible to say that the existence and activities of the Sanhedrin also aimed to protect the values, traditions and beliefs of Jewish communities. By studying the functions of the Sanhedrin in various dimensions, we are in fact investigating the social structure. This court needs to be analysed in order to understand not only the legal-judicial but also the spiritual, cultural and moral structure of Jewish society.

In Judaism, the Sanhedrin has functioned as a central authority in both the legal and social spheres. Although this institution has been subjected to various influences in the historical process, it has a vital role in ensuring the continuity of Jewish identity and the legal system. The history and function of the Sanhedrin should be the subject of further research to understand the spiritual and cultural structure of Jewish society.

Giriş

Yahudilik tarih açısından büyük bir önem arz eden dini bir gelenektir. Tarihte Yahudi şeriatının ve toplumsal kuralların belirlendiği en yüksek mercii konumunda Sanhedrin bulunur. Bu yönüyle Kendi kutsal kitaplarına sıkı sıkıya bağlı olan Yahudi halkı için büyük bir önem arz eden Sanhedrin çeşitli anlamlara gelmektedir. En fazla bilinen anlamları ise şöyledir; İkinci Bet-Amikdaş döneminde Dinsel-Yargısal yasa koyucu kurum, Yaşlılar Konseyi ya da Büyük meclis olarak bu kurum tanımlanmıştır.

Sanhedrin İbranice ve Aramice bir kelime olmasına rağmen Yunan medeniyetinin etkisinde de kaldığını söyleyebiliriz. Kudüste en yüksek siyasi hâkimiyet mercii olan Sanhedrin Yunanca da geçen “συνέδριον” kelimesinden türetilmiştir.¹ Roma imparatorluğunun Celile (Suriye) valisi olan Josephus Flavius’un Kral Gabinius tarafından yayınlanan kararname (M.Ö. 57) ile beraber ilk defa Yunanca olan bu kelimeyi zikretmektedir. Anayasa ve mevcut Filistin halkının otoritesini ortadan kaldıran bu kararname ile Kudüs beş bölgeye bölünen bir eyalet konumunda kalmıştır. Ancak bu dönemde Sanhedrin’in varlığı ile ilgili kesin bir bilgi bulunmamaktadır. M.Ö. 2. yüzyılın, Sanhedrin’in kurulduğu zaman dilimi olması yüksek bir ihtimaldir.² Sanhedrin’in Talmud’a göre Musa peygamberin yaşadığı dönemde bizzat onun tarafından tayin ettiği 70 kişilik bilge bir kurum olduğu ifade edilmektedir. Babil sürgününden sonraki süreçte Rabbi Ezra tarafından bu mahkemenin yeniden yapılandırıldığı söylenebilir.³ Muhtemel ki Yunan medeniyeti ve Pers medeniyeti zamanında da bu kurumun varlığı söz konusudur.⁴

Bu çalışmada, Sanhedrin'in sadece yargı değil, aynı zamanda yasama ve idari işlevleri de olduğu vurgulanmaktadır. Makale, Sanhedrin'in Yahudi toplumunun siyasi, dini ve sosyal hayatına nasıl yön verdiğini, günlük hayata ilişkin kararlar alırken hangi kriterleri

¹ Solomon Zeitlin, “Synedrion in the Judeo-Hellenistic Literature and Sanhedrin in the Tannaitic Literature”, *The Jewish Quarterly Review* 36, sy 3 (January 1946): 308.

² Wilhelm Bacher & Lauterbach Jacob Zallel, “Sanhendrin”, *The Jewish Encyclopedia*, ed. Cyrus Adler & Isidore Singer, c. 11 (New York & London: Funk & Wagnalls Company, 1904), 41.

³ Steve Lemke, “The Sanhedrin: Their History and Function”, *New Orleans Baptist Theological Seminary* 34, sy 4 (Summer 2008): 16.

⁴ Yusuf Besalel, “Sanhedrin”, *Yahudilik Ansiklopedisi*, c. 3, (İstanbul: Gözlem Yayınları, 2002), 565.

göz önünde bulundurduğunu ve Yahudi hukuk sisteminin gelişimine nasıl katkıda bulunduğunu tartışmaktadır.

1. Sanhedrin Çeşitleri

Sanhedrin birkaç yüz yıl boyunca Yahudilik içinde en yüksek dini otorite olarak görev yapan eski bir haham konseyi idi. Bir prens ve bir av-bet-din (mahkemenin babası) tarafından yönetilirdi. Geleneksel olarak her biri haham olarak görevlendirilmesi ve Yahudiye’de ikamet etmesi gereken 70 üyesi vardı.⁵

Sanhedrin’in uzun yıllar Roma yönetimi altında varlık göstermiştir. Bu Roma yönetimi için herhangi bir sorun teşkil etmiyordu. Yahudilerin kendini ölçüleri ve kıstaslarını belirlediği varsayımı Roma yönetimi açısından herhangi bir siyasi boşluk veya taviz olarak değerlendirilmemiştir. İstisnai bazı olaylar dışında Sanhedrin’in varlığı sorgulanmamıştır. Bu olaylardan birisi bazı Romalı devlet adamlarına yapılan suikast kararlarının arkasında Sanhedrin komplolarının olduğu varsayımdır.⁶

Sanhedrin, Roma yönetimi altında yaşayan Yahudilerin siyasi dini ve yargı organı olmaya devam etmesi Süleyman mabedinin yıkılması ve sonrasında da devam etmiştir. M.S. 425’e kadar en büyük karar alma organı olarak faaliyetini sürdürmüştür. Helenistik kaynaklarda Sanhedrin’in Roma Valisi Josephus’un döneminde siyasi ve adli bir konsey olarak varlık gösterdiğine işaret ederken Tanatik metinlerde sadece dini hükümlerin verilmesinde Sanhedrin’in bir yasama organı olduğu söylenmektedir.⁷ Sanhedrin kararları bütün Yahudiler için bağlayıcı bir nitelik arzlemektedir.⁸

Sanhedrin’in suçluları cezalandırma yetkisi vardı ve teorik olarak ölüm cezası bile verebilirdi; ancak 70 yılda bir kez bile ölüm cezası kullanan bir mahkeme “kanlı” mahkeme olarak kabul edilirdi. Sanhedrin, Hasmonean Hanedanı (M.Ö. 2. yüzyıldan M.S. 2. yüzyıla) döneminde muazzam bir siyasi etki geliştirdi, ancak Kral Herod’un yönetiminde siyasi gücü azaldı ve sadece dini meseleler ile hükümleri vermeye yetkili kılındı.

⁵ Sara E. Karesh, & Mitchell M. Hurvitz, “Sanhedrin”, *Encyclopedia of Judaism* (New York: Facts On File, Inc., 2006): 448.

⁶ Hugo Mantel, “Sanhedrin”, *Encyclopaedia Judaica*, ed. Fred Skolnik, (Detroit: Thomson Gale, 2007), 21.

⁷ Mantel, “Sanhedrin”, 21.

⁸ Arzu Cebe, “Talmud ve İsrail Hukuk Sistemindeki Yeri” (Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi, 2020), 114.

1.1. Büyük Sanhedrin

Talmudik kaynaklara göre Kudüs'teki "Büyük" Sanhedrin diğer yargılama organları içinde farklı bir yere sahiptir. Bunun için de Kudüs'teki toplanan meclise Büyük Sanhedrin adı verilmiştir. Bu adın Kutsal Kitapta bahsedilen kaynaklar ile Josephus'un bahsettiği Sanhedrin ile aynı olduğu belirtilmektedir. Talmudik kaynaklarda "*Sanhedrin Gidola hayosebet be-lişkat ha-gazit*" yani "kesme taş salonunda Büyük Sanhedrin" olarak zikredilir. Büyük salonda yapılan yargılamalar ve alınan kararlar Kudüs'teki büyük bir salonda yapılmaktadır. Ne Josephus ne de Sanhedrin'den bahseden kutsal yazılarda, rahiplere veya tapınak hizmetine atıfta bulunan veya dini hukuka herhangi bir şekilde dokunan kararlarını veya tartışmaları bildirilmez, ancak sadece yasal olarak ilgili konularda Sanhedrin'e atıfta bulunulur. Bu yüzden Büyük Sanhedrin'de sadece siyasi nitelikte usul, kararlar ve kararnameler yayınlanmamakta ve medeni hukuk, dinsel uygulamalar ile tapınakla ilgili kararlar alınmaktadır. Buradan yola çıkarak Kudüs'te iki fonksiyon icra eden farklı türde Sanhedrin kurulları ya da kurumları bulunmaktadır diyebiliriz. Bu yönüyle en yüksek dini otorite aynı zamanda yüksek mahkeme niteliği taşımaktadır.⁹

İkinci Tapınağın imha edilmesinden sonra Sanhedrin, Yahudiler üzerinde hem Yahudiye'de hem de Diaspora'da en yüksek temsilci otorite olarak kabul edildi. Sanhedrin Kutsal Kitap kanonunun tamamlanmasını denetledi, hahamları düzenlemek için bir sistem oluşturdu ve bugün hala Yahudiler tarafından kullanılan temel günlük dua ayinini geliştirdi.¹⁰

İsrail Devleti ile Yahudilerin 1948 yılında bir devlete sahip olmalarını müteakip Sanhedrin'in tekrar canlandırılması teklifleri gündeme gelmiş, ancak hükümetin ekseriyeti böyle bir şeye gerek olmadığı ve zaman-zemin açısından uygun düşmeyeceğini belirterek teklifi kabul etmemişlerdir.¹¹

⁹ Bacher ve Zallel, "Sanhedrin", 41.

¹⁰ Karesh ve Hurvitz, "Sanhedrin", 448.

¹¹ Cebe, "Talmud", 116.

1.2. Politik Sanhedrin

Sanhedrin'in siyasi ve politik kararlar alınan en önemli mercii "Gerusia" adı verilen meclisleridir. Bu meclis Sanhedrin'den daha geç bir döneme ait bir oluşumdur. Makkabiler dönemine kadar uzanan bu karar alma organı Sanhedrin'in yapısına da sirayet ederek içerisinde önemli bir organ olarak politik kararların alınmasına katkı sunmuştur. Josephus döneminde bu meclisin yani Gerusia'nın 70 üye ya da 71 üye ile toplandıkları ifade edilmektedir. Sanhedrin'in yapısına ciddi manada etki eden Gerusia oluşumu nasıl olduğu hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Meclisin üyelerinin hangi yöntem ya da kıstasa göre belirlendiği ise bilinmemektedir. Ancak bazı varsayımlarda Sanhedrin'e üye olarak seçilecek kişilerin Yahudi kralları tarafından huzura çağırılarak atandığı dile getirilmektedir. Tamamen üst düzey bir konumda olan Sanhedrin'in politik karar alma organı Gerusia aristokrat kökenli asil ailelerin fertleri arasından seçilmektedir. Üye seçiminin Sanhedrin'in içinde bulunan kişilerden oluşan 10 kişilik bir ekip tarafından tayin edilip Yahudi kralları tarafından onaylandığını ifade edebiliriz.¹²

2. Sanhedrin'in Çalışma Usulü

Yahudi tarihinde, dini, hukuki ve sosyal hayatın düzenlenmesinde merkezi bir role sahip olan Sanhedrin, yüzyıllar boyunca Yahudi toplumunun kalbi olarak atmıştır. Sadece bir yargı kurulu olmaktan öte, Sanhedrin, Yahudi hukukunun yorumlanması, dini meselelerin çözülmesi ve toplumsal hayatın yönlendirilmesi gibi geniş bir yetki alanına sahipti. Bu bölümde, Sanhedrin'in bu önemli kurumun işleyiş mekanizmalarını daha yakından inceleyeceğiz. Özellikle, Sanhedrin toplantılarının gerçekleştirildiği yer, üyelerinin nasıl belirlendiği ve kurul içindeki oturma düzenlerinin ne anlama geldiği gibi konulara odaklanacağız. Sanhedrin'in bu yönlerini deşifre ederek Yahudi toplumunun karmaşık yapısı ve hukuki sisteminin derinliklerine inmeye çalışacağız.

2.1. Toplantı Yeri

Toplantılar, tartışmaların ve kararnamelerin daha fazla dini otorite tarafından incelenebilmesi için tapınağın odalarından birinden karara bağlanırdı. Ölüm cezası ile yargılanan kişilerin hükmü tapınağın en iç kısmındaki odalarda verilirdi. Bu odanın yakınında başrahabin odası da yer almaktadır. Ancak Sanhedrin her zaman kararları almak için tapınağı mesken edinmemiştir. Bunun yerine lokal olarak bazı mekanlar

¹² Bacher ve Zallel, "Sanhedrin", 42.

mezuza yerleştirilerek Sanhedrin için karar alma ve toplantı odasına dönüştürülmüştür.¹³ Normal şartlarda Sanhedrin toplantıları Tapınak Dağı'ndaki taş odada tertip edilir, Şabat/Cumartesi ve dini bayram günleri ile bunların arefelerinde toplantılar yapılmaz ve toplantılar gündüz vakitlerine denk getirilirdi.¹⁴

2.2. Sanhedrin Kurulunun Belirlenmesi ve Üyelerin Atanması

Bir hahamın Sanhedrin'e atanmadan evvel manevi yetkinliğe ulaşması şerefine bir tören düzenlenmektedir. Bu törene "Semiha" adı verilmekle birlikte bu geleneğin Hz. Musa'ya Tanrı tarafından verilen bir görev olduğu zikredilmektedir.¹⁵ İlim, tevazu ve diğer insanlar arasında üstünlük aranan kişiler Sanhedrin'e üye olarak atanabilmekteydi. Bunun yanında bu kurulun üyeleri herhangi bir baskı altında karar almamaları açısından güçlü ve cesur olmaları gerekmektedir. Bu üyelerin tayin edilmesi ile beraber zamanla kademeli olarak pozisyonları değişebilmektedir. Yerel yargıçların Kudüs'teki Büyük Sanhedrin kuruluna doğru yükselebilmeleri söz konusudur. Bazı kaynaklarda ise Sanhedrin üyelerinin nitelikleri arasında uzun, güzel yüzlü ve ileri yaşta olan kişilerin tercihen kurula girebildikleri ifade edilmektedir. Ayrıca bu mecliste yer alan kişilerin yabancı dil bilmesi ve büyücülerin sanatlarından da haberdar olmaları beklenmektedir.¹⁶

71 kişiden oluşan Sanhedrin üyeleri Kudüs mabedinin yanında toplanan döneminin en yüksek yargı organıydı. Temel suç davaları, dinsel konsey yasaları ve Tanrı'ya dair konularda hükümler ortaya koyulurdu. Bu hükümleri veren ekibin içinde bilim adamları, din adamları ve yargıç vasfına sahip kişiler bulunurdu. Bu üyelerin Rahipler-Alimler-İhtiyarlar şeklinde tasnif edilmesi de mümkündür.¹⁷ Ayrıca 23 erkekten oluşan Küçük Sanhedrin'de şehirdeki küçük asayiş olayları, arazi sınır ihtilafları, miras davaları ve para cezaları hakkında hükümler vermektedir.¹⁸

¹³ Bacher ve Zallel, "Sanhedrin", 42.

¹⁴ Lemke, "The Sanhedrin", 19.

¹⁵ Besalel, "Sanhedrin", 590

¹⁶ Bacher ve Zallel, "Sanhedrin", 43

¹⁷ Lemke, "The Sanhedrin", 17.

¹⁸ Besalel, "Sanhedrin", 565

2.3. Sanhedrin Kurulunun Oturma Düzeni

Sanhedrin mahkemesi belli kararları ve oylamaları yapmak için belli bir düzen içerisinde mahkeme salonunda ya da toplantı odasında yer almaktaydı. Başkan merkezde oturur, iki sekreter ya da yazıcı katipler hemen yanibaşlarında olurdu. Bu kişiler herkesin birbirini görebileceği yarım daire içerisinde yerlerini almaktadır. Sekreterler kurul başkanı ve üyelerin söylediklerini yazıya geçirmektedir. Üyeler arasında bir konu hakkına soru veya öneri geldiğinde bu kurul değerlendirmeye alarak kararlarını ifade etmektedir. İkinci tapınağın inşa edilmesinden sonra Mabedin içerisinde üyeler yerlerini almaktadır.¹⁹

3. Sanhedrinin Fonksiyonu ve Sosyal Konumu

Sanhedrin hakkında ortaya atılan ve günümüze kadar ulaşan tüm kaynakların bu meclis hakkında kesin ve ayrıntılı bir bilgi sunmadığını söyleyebiliriz. Bunun yanında mahkemenin farklı zamanlarda gücünün ve fonksiyonun değiştiğini söyleyebiliriz. Özellikle bu değişimde önemli söz sahibi Roma İmparatorluğu idarecileri olmuştur. Burada en önemli etkiye sahip kişi de “Gabinus” olmuştur. Gabinus döneminde Yahudilerin siyasi etkisi kırılarak beş bölgeye ayrılmıştır. Böylece Kudüs Sanhedrini’nin otoritesi sarsılarak adem-i merkeziyetçi yapısı bozulmuştur. Herod ve Archelaus döneminden sonra Yahudiler gücünü biraz artırmış, bu sayede Sanhedrin büyük bir fonksiyon icra etmede en yüksek mercii olmuştur. Sanhedrin kurulu tarafından ceza verme yetkisi ve bağımsız polis teşkilatlarını yönetme yetkisi bulunmaktaydı. Dolayısıyla kendi infaz yetkilerini icra edecek kolluk kuvvetlerine sahipti. Bu sayede suçlu olan kişiler kolayca tutuklanıp Sanhedrin kurulu önünde yargılanıp cezalandırılmaktaydı. Ayrıca, ölüm cezasını içermeyen davaları, yalnızca savcının onayını gerektiren sermaye davalarını yargılama yetkisi verilmiştir.²⁰ Vali Simeon döneminden itibaren devlet başkanı başrahip/başkohen olmuştur. Bu yüzden hükümeti yönetme yetkisi “Nasi”²¹ adı

¹⁹ Bacher ve Zallel, “Sanhedrin”, 44.

²⁰ Bacher ve Zallel, “Sanhedrin”, 42.

²¹ Nasi: Çoğulu “*Nesiim*”. Başkan. 1. Kabile, toplum ya da halkın liderlerine verilen isim. 2. Tora’nın hükümdardan bahsederken kullandığı sıfat (Vayikra 4:22). 3. *Sanedrin*’in başkanına verilen sıfat. 4. [Günümüzde] Cumhurbaşkanı; bk. Moşe Farsi, *Tora Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Tora ve Aftara*, c. 5, (İstanbul: Gözlem Yayınları, 2010), 1019.

verilen bu başrahip tarafından yapılmaktadır.²² Kudüs'ün işgali (M.Ö. 70) ile beraber bu yetki Yahudilerin elinden alınmış oldu.²³

Bet-din kurumu Yahudilik açısından ilk dönemlerde daha yerel bir yargılama ve karar mercii olmuştur. Yasa evi anlamına gelen Bet-din Yahudi cemaatleri arasında belirlenen üç yetkin ve donanımlı haham tarafından kurgulanan ve işleyen bir yargılama kurumuydu. Bu kurul kararlarının tamamını Tora'ya bağlı kalarak almaktaydı. Bet-din olarak görev yapacak kişiler bazen anlaşmazlığa taraf olan kişilerin karşılıklı rızası ve ortak paydada anlaşmaya varması ile bir üçüncü kişi olarak atanabilirdi.²⁴ Bugün uzlaştırmacı ve arabulucu olarak görev yapan kişiler de buna benzer bir yöntem ile yargısal süreçlere ortak olabilmektedir. Bet-din her şehirde yapılanmak zorunda olan bir yargı kurumu hüviyetindeydi. Üç hakimden teşekkül edilen heyetin ceza davalarında kararlar alması mümkündür. Daha büyük davalar ise genelde küçük veya büyük Sanhedrin'de görülmektedir.²⁵ Bet-din ve Sanhedrin arasında benzer yanlar bulunmasına rağmen temelde ayrıldıkları nokta Sanhedrin'lerin daha büyük davalara bakmakta, Bet-din kurumunda ise küçük diyebileceğimiz davalar karara bağlanmaktaydı. Bugün sulh, asliye, ceza mahkemeleri gibi ilk derece mahkemeler Bet-din'e karşılık gelirken, Sanhedrin ise Danıştay, Yargıtay ya da Anayasa Mahkemesi olarak çalışan kurumlara benzetilebilir. Bunlar saf hukuki mahkemeler olmakla birlikte Sanhedrin'in önemli sosyal işlevleri de vardı.

Sosyal işlev bakımından Sanhedrin'in soybağının tespiti konusunda yetkisi bulunmaktaydı.²⁶ Örnek olarak M.Ö. 140-37 yıllarında hüküm süren bir Yahudi devleti olarak Haşmoni hanedanının soybağı konusundan bahsedilebilir. Bu hanedan soylarının Hz. Davut'a dayandığını ileri sürerek devletlerinin meşruiyetini sağlamak istemişlerdir. Buna karşın Sanhedrin bu iddiayı muteber görmemiş ve dolayısıyla Haşmoniler de dini boyutta otoritelerini Sanhedrin ile paylaşmak durumunda kalmışlardı.²⁷ Soybağı

²² Solomon Zeitlin, "The Titles High Priest and the Nasi of the Sanhedrin", *The Jewish Quarterly Review* 48/1 (1957): 1-5.

²³ Bacher ve Zallel, "Sanhedrin", 42.

²⁴ Farsi, *Tora*, 1003.

²⁵ Besalel, "Sanhedrin", 116.

²⁶ Mantel, "Sanhedrin", 22.

²⁷ Tolga Savaş Altınel, "Soyun Önemi Bağlamında Yahudi-Haşmoni Krallığı ve Vaftizci Yahya", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 52 (Haziran 2017): 135.

üzerinden kurulun sosyal ve siyasi statüleri belirleme yetkisini Sanhedrin'e ciddi bir güç kazandırdığı muhakkaktır.

Soybağının ötesinde Sanhedrin'in Yahudi kimliğini korumak gibi daha hayati bir işlev üstlendiği söylenebilir. Bu mahkeme(ler) aracılığıyla Yahudi hukukunun sürekliliğinin korunduğu ifade edilir.²⁸ Esasında Yahudi hukukunun sürekliliği de Yahudi kimliğinin asırlar boyunca muhafazasına hizmet etmiştir. Sanhedrin'in varlığı ve faaliyetleri, Yahudi toplulukların değerlerini, geleneklerini ve inançlarını korumayı da hedeflediğini söylememiz mümkündür. Sanhedrin'in muhtelif boyutlardaki işlevleri üzerinde çalışarak aslında sosyal yapıyı araştırmış oluruz. Bu mahkemenin Yahudi toplumunun sadece hukuki-yargısal değil aynı zamanda manevi, kültürel ve ahlaki yapısını anlamak bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sonuç

Yahudiliğin hayatın her alanında ortaya koyduğu hükümlerin belli bir dayanağı ve karar süreci bulunmaktadır. Yüzyıllardır sürgün altında yaşayan bir milletin kendi şeriatına bağlı olma konusunda katı ve kesin çizgileri bulunmaktadır. Bu yüzdendir ki tarihte bu fonksiyonu icra edebilmek adına kendi kurumlarını oluşturlardır. Bunlar içinde en geniş yetkiye sahip meclis, Sanhedrin olmuştur. 71 kişilik bir yetkin insanın biraraya gelerek oluşturduğu üst düzey bir meclis konumunda olan bu kurumun başlıca üyeleri bilim adamları ve din adamlarıdır. Yahudi şeriatının dünyevi olarak gelişen hadiselerle karşı yorumu ve hükmü Sanhedrin üzerinden belirlenmiştir. Bazen astronomi gözlemleri inceleyen bu kurum bazen de dine dayalı kararlar alarak en üst düzeyli meclis konumunda olmuştur. Birçok imparatorluk ve hanedanlık Yahudilerin oluşturduğu bu karar alma organına karşı herhangi bir engel oluşturmamıştır.

Sanhedrin, Yahudi tarihinde merkezi bir rol oynamış ve dini, hukuki, ve sosyal alanlarda büyük bir etkiye sahip olmuştur. Tarih boyunca, Sanhedrin hem yargı hem de yasama işlevlerini yerine getiren bir kurum olarak dikkat çekmiştir. İkinci Bet-hamikdaş döneminde dinsel-yargısal yasakoyucu bir organ olarak kurulan Sanhedrin, çeşitli dönemlerde Roma ve Helenistik etkiler altında kalarak işleyişinde değişiklikler yaşamıştır.

²⁸ Elliot Dorff, "Judaism as a Religious Legal System", *Hastings Law Journal* 29, sy 6 (1978), 1338.

Sanhedrin'in yapısı, hem Büyük Sanhedrin hem de Politik Sanhedrin olarak iki ana kategoriye ayrılabilir. Büyük Sanhedrin, Kudüs'teki en yüksek dini ve yargı organı olarak, dini ve hukuki konularda kararlar alırken, Politik Sanhedrin ise daha çok siyasi ve yönetsel kararlarla ilgilenmiştir. Büyük Sanhedrin, Kudüs'teki tapınakta toplanmış ve geniş yetkileriyle Yahudi toplumu üzerinde büyük bir etki sağlamıştır. Sanhedrin'in fonksiyonu, özellikle Roma İmparatorluğu döneminde, siyasi ve hukuki kararların alınmasında önemli bir rol oynamış, ancak zamanla bu rol azalmış ve sonunda Yahudi toplumunun yargı yetkileri kısıtlanmıştır.

Sanhedrin'in çalışma usulleri, toplantı yerleri, üyelerin belirlenme yöntemleri ve oturma düzeni gibi detaylar, bu kurumun düzenli ve sistematik bir şekilde işlediğini göstermektedir. Toplantılar genellikle tapınakta yapılmış, üyeler manevi ve entelektüel yeterliliklere sahip kişiler arasından seçilmiştir. Sanhedrin'in karar alma süreci ve oturma düzeni, mahkeme salonundaki işleyişi düzenli ve şeffaf kılmak için tasarlanmıştır.

Sonuç olarak Sanhedrin'in tarihi ve işlevi, Yahudi hukuk sisteminin evrimi açısından büyük bir öneme sahiptir. Mahkeme, hem dini hem de hukuki kararlarıyla Yahudi toplumunun sosyal yapısını ve hukuk sistemini şekillendirmiş, çeşitli tarihsel dönemlerde farklı yetkiler ve fonksiyonlar üstlenmiştir. Bu nedenle Sanhedrin, -tarihi ve işlevleriyle- hem geçmişin anlaşılması hem de Yahudi hukukunun evrimiyle Yahudi kimliğinin korunmasındaki sosyal etkiler açısından daha geniş çalışmalara konu olmalıdır.

Kaynakça | Bibliography

- Altınel, Tolga Savaş. "Soyun Önemi Bağlamında Yahudi-Haşmoni Krallığı ve Vaftizci Yahya". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 52 (Haziran 2017): 115-138.
- Bacher, Wilhelm, and Jacob Zallel Lauterbach. "Sanhedrin." In *The Jewish Encyclopedia*, edited by Cyrus Adler and Isidore Singer, c. 11. New York & London: Funk & Wagnalls Company, 1904.
- Besalel, Yusuf. "Sanhedrin". In *Yahudilik Ansiklopedisi*, c. 3. İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., 2001.
- Besalel, Yusuf. "Bet-Din". In *Yahudilik Ansiklopedisi*, c. 3. İstanbul: Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş., 2001.
- Dorff, Elliot. "Judaism as a Religious Legal System". *Hastings Law Journal* 29, sy 6 (1978): 1331-1360.
- Farsi, Moşe. *Tora: Türkçe Çeviri ve Açıklamalarıyla Tora ve Aftara; Devarim*. c. 5. İstanbul: Gözlem Yayınları, 2010.
- Karesh, Sara E., and Mitchell M. Hurvitz. "Sanhedrin". In *Encyclopedia of Judaism*. New York: Facts On File, Inc., 2006.
- Kutsal Kitap Yeni Dünya Çevirisi. ABD: Watch Tower Bible and Tract Society of Pennsylvania, 2008.
- Lemke, Steve. "The Sanhedrin: Their History and Function". *New Orleans Baptist Theological Seminary* 34, sy 4 (Summer 2008): 16.
- Mantel, Hugo. "Sanhedrin." In *Encyclopaedia Judaica*, edited by Fred Skolnik and Michael Berenbaum, vol. 18. Detroit: Thomson Gale, 2007: 21-23.
- Zeitlin, Solomon. "The Titles High Priest and the Nasi of the Sanhedrin". *The Jewish Quarterly Review* 48, sy 1 (1957): 1-5.
- Zeitlin, Solomon. "Synedrion in the Judeo-Hellenistic Literature and Sanhedrin in the Tannaitic Literature". *The Jewish Quarterly Review* 36, sy 3 (January 1946): 307-315.